

Fundere vel fletus non tædeat; ut tibi nullus
Fratrum de numero desit, cum præmia sumes

* Labbeus in Nova Bibliotheca mss. librorum, edit. Paris. 1653, pag. 226, ex ms. codice Naudeano tres sequentes versus descripsit, qui in omnibus editis desiderantur:

A Factis digna tuis, materque effecta parentum
Virginæ victrix sociabere læta coronæ *

Alchimus hæc lubrico texti quæ carmina versu
Binis jam brevibus sex sENA VOLUMINA pennis
Conscripti, eu celeris deuo sub lumine solis.

GALLANDII ADNOTATIO

DE ALIIS AVITI POEMATIS EJUSDEM ARGUMENTI, NON EDITIS.

Præter hos quinque libros, et sextum, qui atque solet ad Fusciam sororem, carmen hæc hactenus Aviti nullum prodit; nec plura his olim Gregorio Turonensi et Isidoro cognita fuisse Aviti poemata constat. Sed alia tamen non pauca diversis de rebus ab eo versibus scripta docet epistola ad Apollinarem fratrem. De quibus sermo nobis hoc loco non est; sed de iis tantum libris qui Mosaicam historiam continuantes, Exodum, et reliquas Heptateuchi partes persequuntur, atque Alcimi Aviti nomine in nonnullis bibliothecis reperiuntur. Quos ego ut ad Avitum pertinere non abnuerim, adeo tamen rudes passim et impolitos, ac mendis scatentes in tribus quæ vidi exemplaribus animadverti, ut religionis sit, opus quod auctor ipse, ni fallor, hoc habitu premi mallet, in lucem evulgare. Singulorum autem librorum initia, si cui animus est cognoscere, ex subjecto indice deprehendet.

(a) ALCIMI AVITI METRUM IN EXODUM.

Versus continet 1327.

Interea varios agitant dum tempora cursus,
Et nova succiduos surgit de germine proles.

IN LEVITICUM.

Versus continet 308.

Postquam conspicuo longinqua in devia templo

(a) Pauca hæc Aviti quæ sequuntur, post Sirmundum ab aliis edita, desiderari noluimus, ut Avitus qua licet integer hic exstaret. Epistolam quoque Symmachi papæ ad Avitum adjicere visum est, nec

Extrema est imposita manus, mox cura sacrorum
Vatibus incubuit.

IN NUMEROS.

Versus continet 689.

Verterat interea solitis se cursibus annus
Mensibus explicitis sua per vestigia currens.

IN DEUTERONOMIUM.

Versus continet 287.

Hactenus informis eremi vexatus arenis
Jordanem ad fluvium populus promoverat arma.

IN LIBRUM JESU NAVE.

Versus continet 432.

Hæc inter Dominus Jesus dignatus adire
Promittit validis sublimem confore donis
Admonitum transire vadum Jordanis amœni.

IN LIBRUM JUDICUM.

Versus continet 693.

Postquam conspicuo Jesus decesserat actu,
Reddideratque Deus famulum post bella quieti,
Confestim Judæa tumens sibi pascere regem
Incipit, et Dominum quæ sit sententia poscit.

C non episcoporum coram rege Gundebaldo collationem, in qua primas partes habet Avitus, imo catholicorum antistitem ipse unus sermonem habet.

AD SIRMUNDIANAM AVITI EDITIONEM AUCTIONARIUM.

S. AVITI VIENNENSIS

EPISTOLÆ QUATUOR.

Primum a Joanne Ferrando presbytero societatis Jesu anno 1661 ex veteri codice ms. clariss. viri Petri Marnæi senatoris Gratianopolitani, rursus a viro clariss. Stephano Baluzio ex eodem codice ms. emendatiores editæ anno 1678 in libro primo Miscellaneorum.)

* EPISTOLA PRIMA.

AD GUNDOBADUM REGEM BURGUNDIONUM.

Avitus episcopus domno regi.

Quæstio quam pietas vestra disacerendam proposuit, tota prorsus ad interiorum figuram spiritali consideratione referenda est. Neque enim illud centuplicato tenore promittitur reformandum, quod unusquisque animo miserendi alimonie pauperum pia professione contulerit; quia et in hac ipsa elemosynaria largitate, in qua operantis sensus potius quam census aspicitur, non est doni quantitas pensanda, sed stu-

* Hanc epistolam antea evulgaverat Baluzius in Appendice actorum veterum ad Agobardum, tom. II, pag. 156.

D dii. Quo factum est per evangelicam lectionem, ut infinitis auri argentique donariis paupertina nummi duplicis præferatur oblatio. Quæ si utique viduæ donatrici ad mensuram centupli redderetur, sine dubio cunctis minus reciperet quæ minus omnibus intulisset. Unde et sanctus Petrus cum dixisset: *Ecce nos reliquimus omnia, et secuti sumus te (Matth. xix, 27)*, qui certe, sicut lectio docet, nihil aliud quam retia reliquerat quibus tenuem victum piscandi artificio transigebat, responsum illi est: *Omnis qui reliquerit domum, aut fratres, aut sorores, aut patrem, aut matrem*

Appendice actorum veterum ad Agobardum, tom. II,

Auxeruntque suo saniem de funere iusces.
 Et fortasse rear cladis mortisque futuræ
 Sanguinis indicio jam præcessisse ruinam,
 Hoc ipsum ni pœna foret. Nam scilicet omne
 Ægypti spatium, vel quo patet ampla Canopus,
 Mox inter pingues sitiens defecerat undas,
 Si non Omnipotens celerem super arva medelam
 Spargeret, et nitidos revocaret vallibus amnes.

Tum vero ut requiem pestis subducta reduxit,
 Effertur rursus dilata morte tyrannus,
 Et vix evasum contemnens mente flagellum,
 Innocuam flagris persistit subdere gentem.
 At quid per cunctam stylus astuet ire superbi
 Perfidiam, cæsi numerans perjuria regni?
 Sed tamen extorquent varium mendacia monstrum,
 Undaque vicino vixdum purgata cruore,
 Ranarum fœdis textit cantatibus urbes.
 Complentur cellæ, strati penetralia, mensæ,
 Sustinet innumeros regalis purpura saltus,
 Atque premens homines frendet succumbere ranis,
 Quarum mox cumulis flamma tonitruque subactis
 Congestisque, sonans muscarum nabis ad auras
 Exiit, infectum corrumpens aera flatu.
 Illic quas scinifens vocitant, quantosque volatus
 Pendula cœmittunt levibus corpuscula ventis,
 Pennarumque vicos peragunt stridentibus alis?
 Fundunt se pariter, turbataque mœnia complent.
 Et licet immersis desigant vulnera rostris,
 Plus horror quam pœna movet; sed tollit et istam
 Ventus agens, cessat laxata molestia paulum
 Confestum cessante metu, nec longius ira
 Sentitur quam plaga calet. Sed peste remota
 Succedunt aliæ gravius: consumitur omne
 Jumentum, cunctoque greges nox abstulit una,
 Nec tantum damnosi reos portenta fatigant:
 Vertitur ad carnem quæ suscitât ira dolores.
 Insidunt positus turgentia vulnera membris,
 Et sacer incubuit percussis artibus ignis.
 Creditur hic etiam casu contingere languor:
 Sed morbus mentis discrimina corporis urget.
 Præterit ille dies; tum demum luce secuta
 Concutitur cœlum tonitru, nubesque coactæ
 Terribili splendore micant; ferit omnia fulgur
 Fulmina agens; totas uno sub tempore mortes
 Æthere turbato terris elementa minantur.
 Ignibus inseritur prægrandis corpore grando,
 Non ut nube solet terris nimbose venire:
 Sed quocunque cadens ut deprimat, atque ruinam
 Pondere vel solo faciat; conjungitur ergo
 Grandineum flammis ferventibus aere frigus,
 Et natura neci servans assignat utrumque.
 Hic primus stragem sparsis dat mortibus imber;
 Exin restantem surgit consumere fructum
 Bruchus, et excusso confidens crure locusta.
 Hoc sed docta malis, et jam discrimine crebro
 Tanquam lene satis callosa superbia duxit.
 Insequitur velox gravius quæ vindicet ira.
 Cæcas mane novo surgens sol sparserat umbras,
 Et latus jubaris splendebat fronte sereni,

A Cum surgens mediani nubes se porrigit atra,
 Nascentemque diem de pulso lumine claudit.
 In molem nox densa coit, perit obrutus aer,
 Palpantesque inanus densas sensere tenebras,
 Atque repercussus vexatur aubellius æger;
 Et si sopitos flando quis suscitât ignes,
 Aut flammæ excire velit, compressa necantur
 Lumina, nec vibrant restricti pondere motus:
 Quo quemcunque loco tenebrosus repperit horror
 Continuit, vidit nullum, nec visus ab ullo est.
 Squalentes pariter viventia millia credas
 Infernas intrasse domos, aut forte revulsa
 Obice terrarum patriam sordentis abyssi
 Migrasse in superos, ac mundum luce fugata
 Sub leges misisse suas. Tres perdidit ista
 B Nocte dies, dignæ pendens perjuria tellus
 Isthæc damna tulit; nam cætera fulgidus orbis
 Continet, et solitos distinguunt tempora cursus.
 Moses interea lacrymas, jejunia, vota
 Continuat, precibusque frequens ac pervigil instans,
 Majoris natu fultus solamine fratris.
 Instruit hos sacris simul, informatque Creator
 Mystica solemnem qua pandat victima ritum.
 Cernitis ut multa desudans clade reatum
 Ægyptus contrita gemat satis undique tacta,
 Sed tamen inmota perstans cervice rebellis?
 Nec portanda diu præcedunt ista ruinam.
 Ægrotat quodcunque tumet, nec sana superbo
 Causa subest, junctum monstrat mens turgida lethum.
 Unus adhuc restat qui vindicet omnia lucius,
 C Postque novem decima percellat cæle merentes.
 Vos modo perpetuos sacrorum discite mores,
 Cultibus et propriis manura lege tenete.
 Mensibus in cunctis, orbis quos circinat anni,
 Iste caput princepsque foret, quem nomine belli
 Gentiles vocitant, vos tantum dicite primum:
 Lunaque bis septem cum fecerit addita noctes,
 Vespere tum sero dabitis primordia sacris.
 Sumite mansuetum perfecti temporis agnum,
 Qui careat macula, et purum det corpore vellus.
 Hoc animal festis mactabitis; hujus utrumque
 Signabit sanguis nitido de corpore postem.
 Hoc dabit indicium servandæ curæ salutis.
 Cum percussor aget tacitam sine vulnere cædem,
 Perspiciet sacro limen maduisse cruore,
 D Hoc tantum transire volens distantia talis
 Custodit vestras sparsis a mortibus ædes.
 Sic nos, Christe, tuum salvet super omnia signum
 Frontibus impositum: sic sanguis denique sanctus,
 Tunc præmonstrati dudum qui funditur agni,
 Oribus infusus postes lustrasse tuorum
 Inter labentis ferventia funera mundi
 Credatur, casuque tuos discernat ab omni.
 Dum non signatos percurrit funere mucro,
 Tu cognosce tuam salvanda in plebe figuram.
 Ut quocunque loco sanctus mactabitur agnus,
 Atque cibo sanctum porrexerit hostia corpus
 Rite sacrum, celebret vitæ promissa sequentis
 Fermento nequam duplici de corde revulso,

reicistis. Quapropter omnis qui viderit coram posita
 iocunditatem, laudet præteritam festinationem. Con-
 venit dispositionibus vestris rapta de adversitate se-
 curitas. Ante decuit nostrum fieri, quod taliter libe-
 rat ornari. Ego autem ut horum modo visione non
 perfruar, et quæ causa faciat, et nobiles patroni, et
 quales arbitri, etiamsi taceatur, advertitis. Aposto-
 rum namque festivitàs Viennensibus quidem vestris
 inter annum martyrium dies peculiari studio vivit.
 Habeo præsentiam tempori, quo diei passionis fa-
 bricula quam nostis videtur injuncta esse dedicatio
 virorum, quia nihil est ad quod animum meum ve-
 ster destinare non possit affectus. Excusans plebi-
 culæ absentiam, meam antepouerem consuetudini
 singularitatem, nisi, ut nostis, in ip-sis pœnitentibus
 nostris fervor appetens vitium vicinum diu formaret
 atque strepitum; cum e nostris ambitio aliquos, alios
 sollicitudo adolescentior, multos gula tractura sit.
 Veritus sum ne forte si vel paucos qui forent quos
 aliena declinantes, suæ magis festivitàs studium
 mansuetudinis aggregaret, apud aliquos animus, ut
 solet in tali turbatione, motus isti quasi per absentiam
 meam, eo die cursus nostræ devotionis putaretur
 omitti, quo diversæ partes videbantur institui. Unde
 excusationem meremur. Si rationem rite agnovistis,
 ignoscite, communem festivitàs præteritorum re-
 cordatione, præsentium plenitudine cognoscite, tam

absentium est quam præsentium officii celebrate (sic).
 Confido de misericordia Dei nostri quod etiam mihi
 in hoc loco quandocunque opportunius verbi præsta-
 bit aditum, quibus geminatæ consecrationis oratio-
 rein concessit effectum.

EPISTOLA III.

BEATI AVITI EPISCOPI AD STEPHANUM EPISCOPUM.

Avitus episcopus Stephano episcopo.

Post sanctam festivitàs, quam licet avidi atque
 anxii, vestro tamen interventu divinaque tuitione
 transivimus, debito famulatus obsequio ac sedulæ
 sollicitudinis devotione servimus, quidquid illud no-
 biscum meritæ asperitatis est, solari vestræ, quam
 Deus semper augeat, prosperitatis agnitione cu-
 pientes.

EPISTOLA IV.

AVITI EPISCOPI AD GREGORIUM EPISCOPUM.

Avitus episcopus Gregorio episcopo.

Meis potius ascribo peccatis, quod vos ad dispo-
 sitionem piissimæ voluntatis corporis inæqualitas im-
 pedivit, quanquam consueta dignatio oratione nos et
 oblatione comitata sit. Unde salutationis officia pa-
 gina famulante persolvens, supra quam sermone va-
 leo gratias ago, quod festivitàs nostram pleno vos
 desiderio sitientem, etiam si non satiasis præsen-
 tia, refecistis expensa.

* FRAGMENTA LIBRI DE DIVINITATE SPIRITUS SANCTI.

Sanctus Avitus in illo libro quem de Divinitate Spi-
 ritus sancti contra Gundobadum Arianum regem scri-
 psit, processionem Spiritus sancti a Patre et Filio ita
 declarat.

^b De divinitate Spiritus sancti, quem nec factum
 legimus, nec genitum, nec creatum, Deus est, Deus
 qui operatur omnia in omnibus. Et eodem loco:
 Omnia autem hæc operatur unus atque idem Spiritus,
 et videns singulis prout vult (I Cor. xii, 11). Et Petrus
 in Actibus apostolorum: Quid convenit, inquit, inter
 eos mentiri Spiritui sancto (Act. v, 3)? Et post: Non
 es mentitus hominibus, sed Deo (Ibid., 4). Item alio
 loco: Nescitis quia templum Dei estis, et Spiritus Dei
 habitat in vobis (I Cor. iii, 16)? Et alibi: Si quis Spi-
 ritum Dei non habet, hic non est ejus (Rom. viii, 9).
 Nos vero Spiritum sanctum dicimus a Filio et Patre
 Procedere.

IDEM AVITUS IN EODEM LIBRO.

Ipsæ certe per se Dominus, Spiritum, inquit, veri-
 tatis qui a Patre procedit (Joan. xv, 26). Enimvero

C non dicendo *processit*, sed *procedit*, non tempus pro-
 cedentis docuit, sed præterito futuroque submoto,
 sub interminabilis æternitate præsentia virtutem pro-
 cessionis ostendit; ut sicut est proprium Spiritui
 sancto a Patre Filioque procedere, istud catholica
 fides, etiamsi renuentibus non persuaserit, in suæ
 tamen disciplinae regula non excedit.

ITEM AVITUS.

Spiritum sanctum æque Patris et Filii esse confi-
 teor, eumque a Patre vel Filio similiter mitti: quod
 mecum prolata quoque Apostoli sententia videtur
 approbasse. Nam legimus: *Paraclitus, quem mittet
 Pater in nomine meo* (Joan. xiv, 26). Et alio loco:
Quem ego mittam vobis a Patre (Joan. xv, 26). Nec
 tamen ut nuper habita collatione tractavimus,
 scinditur una personarum discretione Divinitas. Quia
 si Spiritus, ut acquiescitis, a Patre Filioque vel mit-
 titur vel procedit, non potest missus mittensque
 misceri, et ex quo procedit procedensque confundi.

^a Vir clariss. Stephanus Baluzius in Miscellan. lib. 1
 hæc fragmenta edidit ex veteri codice ms. monaste-
 rii Sancti Galli in Helvetia.

^b Vide supra Alcimi operum fragmenta num. 13.
^c Ea collatio est quæ sequitur.